

Bomenbeleid Teylingen

De juiste boom op de juiste plek

Voorwoord

Een modern bomenbeleidsplan

Met veel genoegen schrijf ik een voorwoord in dit bomenbeleidsplan. Het is op een fantastische wijze tot stand gekomen en de inhoud getuigt van inzicht. Dit plan, waarmee we natuurlijk snel aan de slag willen, garandeert een groene toekomst voor onze mooie gemeente Teylingen.

Al enkele jaren participeren inwoners en belangstellenden in uitvoeringsprojecten. Zij worden vooral gekend in de inrichting, uitstraling van bijvoorbeeld speeltuintjes, keuze van straatmeubilair en van groen. Deze vorm van participatie passen we regelmatig succesvol toe.

Nu zijn we een stapje verder gegaan: kritische betrokkenen en deskundigen hebben meegedacht over dit beleidsplan. Een plan dat maar beperkt hun eigen omgeving treft, maar voor de gehele gemeente van toepassing is.

Een van de deelnemers merkte op: 'Er is goed geluisterd naar onze opmerkingen en de meeste zijn in het beleidsdocument gekomen.' Het hele team, inclusief onze ambtenaren, heeft een topprestatie geleverd. Heel veel dank hiervoor.

Het beleidsplan dat voor u ligt, benoemt twee duidelijke uitgangspunten, namelijk: 'kwaliteit vóór kwantiteit' en 'de juiste boom op de juiste plaats'. Ook het terugdringen van het aantal benodigde vergunningen is een mooi resultaat van het beleid dat is ontwikkeld.

Met dit nieuwe beleidsplan ben ik ervan overtuigd, dat we een moderne weg zijn ingeslagen om Teylingen nu en in de toekomst een groene oase te laten zijn en blijven. In navolging van dit bomenbeleidsplan gaan we nu verder met een groenbeleidsplan, want ook de omgeving van bomen en mensen vraagt om een kwalitatieve invulling. Ook daar laat ik graag weer inwoners aanschuiven om hun inzicht en invulling eraan te geven. Onze ervaring daarmee is uitstekend.

Kees van Velzen
Wethouder Groen en Natuur

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Samenvatting	5
Hst 1 Inleiding	6
Hst 2 Analyse huidig beleid	7
Hst 3 Visie	9
Hst 4 Thema's	11
4.1 Functies en waarden van bomen	11
4.2 Ontwerp en inrichting	13
4.3 Beheer en onderhoud	15
4.4 Bescherming en handhaving	17
4.5 Participatie, communicatie en educatie	19
Hst 5 Uitvoering	22
5.1 Financiën	22
5.2 Uitvoeringsplan	23
Hst 6 Tot slot	26

Samenvatting

Iedereen heeft een mening over bomen. Bomen zijn belangrijk voor de inrichting van onze leefomgeving en dragen bij aan ons welzijn. Maar wat nu als een boom overlast veroorzaakt en we er hinder van ondervinden?

Meestal is er weinig belangstelling voor het opstellen van een beleidsstuk. Ook voor het bomenbeleid geldt dat dit beleid pas interessant wordt als het gaat over de bomen in de eigen straat of tuin. Door dit beleid in participatie (klankbordgroep en enquête) op te stellen, is de betrokkenheid van de inwoners bij het nieuwe bomenbeleid vergroot. Hiermee hebben we een nieuw bomenbeleid dat kan rekenen op een groot draagvlak bij onze inwoners. Tegelijkertijd beseffen we dat we het nooit iedereen 100% naar de zin kunnen maken.

Veel huidige problemen vinden hun oorzaak in het verleden. Bomen worden voor een langere tijd aangeplant en de problemen worden pas na vele jaren zichtbaar of erger. Om problemen in de toekomst te voorkomen, denken we nu veel meer na bij het planten van nieuwe bomen. Dit begint al bij het ontwerp. Bomen krijgen zowel boven- als ondergronds voldoende ruimte zodat ze tot volle wasdom kunnen uitgroeien zonder problemen te veroorzaken. Bij de keuze van de boomsoort is de functie en locatie bepalend. Bij de aanplant wordt rekening gehouden met de eigenschappen van de boom. Door de juiste boom op de juiste plek toe te passen, voorkomen we problemen, verminderen we de onderhoudskosten en gaan de bomen langer mee.

We laten de boombalans los. Niet het aantal bomen, maar de kwaliteit is bepalend. Liever één gezonde en vitale boom, dan drie slechte wegwijnende bomen. We vervangen bomen niet meer automatisch één op één. Eerst kijken we of op deze locatie een boom kan komen en vervolgens welke soort boom hier het best past.

We streven naar een zo groot mogelijke diversiteit. Bij nieuwe aanplant houden we hier rekening mee. Inheemse bomen waar mogelijk, maar ook uitheemse bomen en bomen die bestand zijn tegen een natter en warmer klimaat. Door variatie in kleur, bloei, vorm etc. maken we de leefomgeving aantrekkelijk. We planten geen monoculturen, zodat de gevolgen van ziekten en plagen beperkt blijven. Door jaarlijks bomen te vervangen, houden we een boombestand met een variatie in leeftijdsopbouw. Hiermee voorkomen we massale uitval in een relatief korte periode.

5

Aan de ene kant is er de wens tot deregulering, aan de andere kant willen we onze meest waardevolle bomen juist extra goed beschermen. Alle bomen van Teylingen zijn onderverdeeld in vier categorieën. Aan elke categorie is een beschermingsniveau gekoppeld. Hierbij hebben de meest beschermwaardige bomen (categorie A) de hoogste beschermingsgraad.

Bewoners worden steeds meer betrokken bij groen- en boombeheer. Initiatieven zoals de aanplant van een 'Plukbos' worden omarmd en inwoners worden gestimuleerd om een boomspiegel te adopteren of in eigen tuin een boom aan te planten. Er wordt meer gecommuniceerd over bomen: wat wordt er gedaan en waarom. Ook educatie speelt een belangrijke rol. We vergroten de rol van de inwoners en kweken hiermee betrokkenheid en begrip. Bij herinrichting en renovatie beslissen direct omwonenden mee over de bomen

Door te kiezen voor de juiste boom op de juiste plek en voor kwaliteit voor kwantiteit ontstaat op termijn een bomenbestand dat een langere omlooptijd heeft, minder onderhoudskosten vergt en geen overlast veroorzaakt. Door elk jaar maar een klein percentage van het bomenbestand te vervangen, past dit binnen het huidige budget. Geleidelijk aan wordt het bomenbestand omgevormd naar een ideale situatie. Houdbaarheid en duurzaamheid maken onderdeel uit van deze nieuwe ontwikkeling. Bij de keuzes die we maken houden we rekening met het milieu en de gevolgen voor de volgende generaties.

Hoofdstuk 1 Inleiding

De gemeente Teylingen is in 2006 ontstaan uit de gemeenten Sassenheim, Voorhout en Warmond. Omdat Warmond en Voorhout geen geschreven bomenbeleid hadden, is het bomenbeleid overgenomen dat Sassenheim heeft opgesteld in 2004. Veranderingen in de samenleving maken dat bewoners andere wensen hebben en andere eisen stellen aan de inrichting van de leefomgeving. Mede hierdoor is het bomenbeleid aan een update toe.

Een nieuw bomenbeleid

Het nieuwe bomenbeleid is gebaseerd op de visie naar het jaar 2050 en is er op gericht om een divers en gezond bomenbestand te garanderen voor de toekomst. In het beleidsplan staat hoe de gemeente Teylingen de komende jaren om wil gaan met haar bomenbestand. De bomen die we de komende jaren (en later) gaan planten, zijn het bomenbestand voor de toekomst. Afhankelijk van de functie(s) en beschikbare ruimte wordt de boomsoort gekozen. Door het kiezen van de juiste soort kan een boom tot volle wasdom uitgroeien zonder overlast te veroorzaken. Daarnaast verlengen we de omlooptijd en besparen we op onderhoudskosten. Een gezond bomenbestand wordt bereikt door het voorkomen van monoculturen. We kiezen voor variatie in soorten en voor diversiteit in grootte en leeftijd. Bij enigszins natuurlijke groeiplaatsen zoals gazons en groenstroken geven we de voorkeur aan inheemse soorten. Deze soorten maken onderdeel uit van het lokale ecosysteem en versterken het.

Bomen zijn emotie

Bij het opstellen van het nieuwe bomenbeleid gaan we uit van ontwikkelingen en verbeterpunten ten opzichte van het huidige beleid. Uitgangspunt is dat een boom meer is dan alleen een inrichtingsinstrument. Bomen zijn levende elementen die groeien, bloeien en zich voortplanten. Ook zijn ze uitwijkplaatsen voor flora en fauna (al dan niet beschermd). Ze geven schaduw en vormen soms een microklimaat op zich. Mensen voelen zich prettiger in een groene omgeving met bomen. Toch kan het verschillend zijn hoe men een boom ervaart. Wat de één een prachtige onmisbare boom vindt, ervaart een ander als overlastboom. Bomen zijn emotie, niet iedere inwoner denkt hetzelfde over bomen. Het is een illusie dat iedereen zich 100% kan vinden in een nieuw bomenbeleid. Wel kunnen we uitgangspunten formuleren waarbij de bomen van Teylingen kunnen floreren zonder onacceptabele overlast te geven.

6

Participatie

Voor het eerst hebben we als gemeente gebruik gemaakt van participatie bij het opstellen van een beleidsplan. Het doel daarvan is gebruik te maken van de kennis die aanwezig is bij de bewoners van de gemeente. Door samen met 'de burger' het beleid te maken, verwacht de gemeente een breed draagvlak. We hebben samengewerkt met een klankbordgroep van zeven betrokken bewoners en ervaringsdeskundigen met veel affiniteit met groen en natuur in de leefomgeving. Met deze klankbordgroep zijn discussiebijeenkomsten georganiseerd en zijn 'tools' in de praktijk getoetst. Daarnaast is door middel van een enquête het beleid ook getoetst bij een bredere vertegenwoordiging. Er is op deze manier een plan ontstaan dat een breed draagvlak heeft en bijdraagt aan een groen Teylingen.

Thema's

Dit document omvat een visie die bestaat uit twee kernbegrippen. Deze kernbegrippen zijn vertaald in een aantal thema's. Deze thema's zijn uitgewerkt in het 'Handboek Boombeheer'. In dit handboek staan alle instrumenten en procedures die van belang zijn voor het doelmatig beheer van de bomen in gemeente Teylingen.

Hoofdstuk 2 Analyse huidig beleid

In de praktijk komen we dagelijks situaties tegen die zijn ontstaan als gevolg van keuzes en inzichten in het verleden. Situaties die nu niet altijd wenselijk zijn en die we met de huidige kennis anders zouden doen. Ook inwoners geven regelmatig aan het niet eens te zijn met sommige uitgangspunten van het huidige bomenbeleid. Hieronder volgt een opsomming van onderwerpen die als knelpunten worden ervaren en die in het nieuwe beleid verbeterd zullen worden.

Beperkte ondergrondse groeiruimte

Veel bomen in Teylingen zijn geplant in een tijd dat nog niet zoveel aandacht werd besteed aan de ondergrondse groeiruimte. Er werd een gat gegraven en de boom werd geplant met een kruiwagen 'goede grond'. Na verloop van tijd gaan de wortels op zoek naar vocht en voeding en vinden dat direct onder de verharding. Door diktegroei van de wortels ontstaat wortelopdruk. De verharding wordt opgedrukt, wat leidt tot gevaarlijke situaties, wortelschade en hoge beheerskosten.

Wortelopdruk bij onvoldoende ondergrondse groeiruimte

7

Beperkte bovengrondse groeiruimte

Er is in het verleden soms te weinig nagedacht over de uiteindelijke grootte van een boom. Zo zijn bomen vaak te dicht tegen bebouwing aangeplant. Hierbij was van tevoren te voorspellen dat dit in de toekomst problemen op zou gaan leveren. Veel voorkomende problemen zijn takken tegen de gevel of extreme schaduwwerking. Dit leidt tot overlast en hoge beheerskosten (snoei).

Verkeerde boomsoort

Soms hebben bomen eigenschappen die ze minder geschikt maken voor bepaalde standplaatsen. Hier werd vaak onvoldoende rekening mee gehouden. Ook in Teylingen staan bomen op de verkeerde plaats. Denk hierbij aan 'plakbomen' en vruchtdragende bomen bij parkeerplaatsen. Dergelijke overlast leidt vaak tot verzoeken van inwoners om de bomen te vervangen. Overlast verlaagt het draagvlak voor bomen in de woonomgeving.

Kapvergunningstelsel

Het huidige kapvergunningstelsel is vrij rigide. Doordat de toetsingscriteria het niet toestaan om gezonde bomen te vervangen, is het soms niet mogelijk om in één straat alle bomen te vervangen omdat er nog enkele gezonde exemplaren staan. Dit beperkt de herinrichtingsmogelijkheden en werkt inefficiënt. Een verruiming van het kapvergunningstelsel is wenselijk. Voor 'waardevolle gemeentelijke bomen' is het juist wenselijk dat deze extra bescherming krijgen, bijvoorbeeld bij herinrichting en werkzaamheden rondom bomen.

Boomschouw / snoei

Alle straatbomen worden stelselmatig geschoofd. Deze maatregel is echter vrij kostbaar. Overwogen moet worden welk risico de gemeente wil lopen en in hoeverre het nuttig is om bomen met een zeer kleine gevaarstelling stelselmatig te keuren. Regelmatig komen verzoeken binnen om te snoeien. In het huidige beleid is niet éénduidig vastgelegd hoe met een dergelijk verzoek om te gaan. In het nieuwe beleid moet worden vastgelegd in welke situatie er wel of niet gesnoeid wordt.

Boombescherming

Bij werkzaamheden worden regelmatig bomen beschadigd. Vooral na graafwerkzaamheden door nutsbedrijven zien we vaak wortelschade. Het huidige bomenprotocol beschermt de bomen niet voldoende en moet aangepast worden. Ook moeten betere afspraken worden gemaakt over het toezicht hierop.

Nutswerkzaamheden rondom bomen

Communicatie/participatie/ educatie

De digitale informatieverstrekking bij een kapvergunning is minimaal. Door meer gegevens digitaal beschikbaar te stellen, wordt dit proces inzichtelijker en transparanter. We willen het belang van bomen bij volwassenen en kinderen te benadrukken. Behalve de boomfeestdag zijn er tal van initiatieven te bedenken om het onderwerp onder de aandacht te brengen. Participatie in het boombeheer wordt beperkt toegepast. Het is wenselijk te onderzoeken hoe we inwoners, instellingen en scholen daar meer bij kunnen betrekken.

Nieuwe ziekten/klimaatverandering

De laatste decennia zien we steeds meer nieuwe boomziekten en plagen ontstaan, zoals kastanjabloedingsziekte, essentaksterfte en de eikenprocessierups. Ook de klimaatverandering zal van grote invloed zijn op ons huidige bomenbestand. Het nieuwe bomenbeleid moet aangeven hoe we hier mee omgaan.

8

Kastanjabloedingsziekte

Eikenprocessierups

Vervangingsbudget

Om een vitaal en gezond bomenbestand te houden is het noodzakelijk jaarlijks een aantal bomen te vervangen. Bomen hebben niet het eeuwige leven, in het stedelijk milieu is de omlooptijd van een boom gemiddeld 40 jaar. Teylingen heeft een bomenbestand van 15.000 bomen. Bij een omlooptijd van 40 jaar zouden er jaarlijks 375 bomen vervangen moeten worden. De huidige vervangingsbudgetten zijn hiervoor niet toereikend.

Hoofdstuk 3 Visie

Om in het nieuwe beleidsplan invulling te geven aan de in hoofdstuk 2 geformuleerde onderwerpen en knelpunten, is onze visie op bomen vernieuwd. Deze nieuwe visie heeft de volgende uitgangspunten:

1. Het bomenbestand moet vitaal en toekomstbestendig zijn en daarmee minder vatbaar voor ziekten en aantastingen.
2. Het bomenbestand moet aantrekkelijk blijven en structureel in kwaliteit verbeteren.
3. Het bomenbestand moet een meerwaarde geven aan de leefomgeving, de beleving en de ecologische waarde.
4. Bomen moeten in hun groeiplaats duurzaam tot volle wasdom uit kunnen groeien.
5. Het bomenbeleid moet draagvlak hebben bij de bewoners. Participatie gaat een steeds grotere rol spelen, ook bij boombeheer.

Deze uitgangspunten leiden tot de volgende langetermijnvisie:

VISIE

Kwaliteit voor kwantiteit door toepassing van De juiste boom op de juiste plaats.

Kwaliteit voor kwantiteit

De groeiplaatsomstandigheden zijn bepalend voor de kwaliteit van het bomenbestand. Een goede groeiplaats zorgt voor voldoende ruimte (zowel ondergronds als bovengronds) voor de boom, waardoor deze zich duurzaam kan ontwikkelen. Wordt een boom omringd door tegels of klinkers, dan is de doorwortelbare ruimte vaak beperkt. Dit kan vergroot worden door bij aanplant een goede groeiplaats in te richten. De grootte van de groeiplaats is afhankelijk van hoe groot de boom kan worden. Zo heeft bijvoorbeeld een kastanje meer groeiruimte nodig dan een sierkers. Door bij de aanplant te investeren in de groeiplaats, heeft een boom voldoende ruimte en voeding. Hierdoor blijft de boom gezonder, is minder vatbaar voor ziekten en plagen en vormt minder snel dood hout. Hierdoor wordt de omlooptijd van de boom vergroot en zijn de onderhoudskosten lager.

9

Bomen worden niet meer automatisch één op één teruggeplant. Bij planvorming wordt kritisch gekeken of er genoeg ruimte is voor een boom. Is deze ruimte er niet of te weinig, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van kabels en leidingen, dan wordt een kleinere soort of helemaal geen boom geplant. De hoeveelheid bomen is niet bepalend voor de toekomstige kwaliteit van het bomenbestand. Eén goed geplaatste boom is waardevoller en duurzamer dan enkele verkeerd geplaatste, wegwijnende exemplaren. Dit kan betekenen dat bij herinrichting in een bestaande straat of wijk minder bomen terugkomen maar, doordat deze bomen in goede omstandigheden zijn geplant, de kwaliteit en groenbeleving juist vooruit gaat.

Beleid: door de keuze **kwaliteit voor kwantiteit** worden nieuwe bomen aangeplant in goede groeiomstandigheden. Dit komt de gezondheid van de bomen ten goede. Hiermee voorkomen we overlast en besparen we op onderhoudskosten. Dit houdt in dat er in Teylingen minder bomen kunnen komen, maar van een betere kwaliteit. De boombalans wordt losgelaten.

De juiste boom op de juiste plaats

Bij de keuze voor een boomsoort spelen meerdere factoren een rol. De functie(s) en beschikbare groeiruimte zijn echter doorslaggevend. Of een boom tot volle wasdom kan komen, wordt bepaald door de ruimte en de uiteindelijke grootte die een boom kan bereiken. Is de ruimte beperkt, dan wordt er gekozen voor een kleinere soort. De eigenschappen van een boom bepalen voor een groot deel of deze overlast gaat geven. Bomen die bekend staan als notoire overlastbomen, worden zoveel mogelijk geplant op locaties waar ze geen overlast veroorzaken. Plakbomen (bomen die veel luis aantrekken) en besdragende bomen planten we in een gazon of border en niet bij parkeerplaatsen. Om de beheerskosten te beperken, kiezen we voor bomen die beperkt onderhoud nodig hebben. Bomen die intensief onderhoud nodig hebben, zoals leilindes, planten we alleen aan als het niet anders kan of vanuit cultuurhistorisch oogpunt. Een aantrekkelijk en gevarieerd bomenbestand bereiken we door de aanplant van diverse soorten en variëteiten. De speciale eigenschappen van deze bomen (zoals herfstkleur, bloei, vorm etc.) geven een extra beleving en meerwaarde aan de leefomgeving. Een zo gezond mogelijk bomenbestand bereiken we door monoculturen te voorkomen en bomen aan te planten die zo min mogelijk ziekte- en plaaggevoelig zijn. Bomen hebben ook een belangrijke functie voor de ecologische waarde van de omgeving. Inheemse bomen hebben ten opzichte van uitheemse soorten een meerwaarde voor flora en fauna. Bij enigszins natuurlijke groeiplaatsen (bijvoorbeeld in gazons en groenstroken) wordt gekozen voor inheemse soorten. Tot slot speelt ook participatie een belangrijke rol. Bij nieuwe aanplant worden omwonenden intensief betrokken. We leggen de bewoners een aantal keuzes voor wat betreft de soort en de plaats. Hierbij geven we ook informatie over de houdbaarheid van deze soort, hoe ziet deze boom er over bijvoorbeeld 40 jaar uit.

Beleid: de match tussen een boom en zijn groeiplaats is bepalend voor de keuze: komt hier een boom, en zo ja, welke past dan bij deze groeiplaats?

De juiste boom op de juiste plaats is telkens weer de zoektocht naar een boom die:

- tot volle wasdom kan komen op deze groeiplaats;
- geen onnodige overlast oplevert en/of (verkeers)veiligheidsproblemen veroorzaakt;
- beperkt onderhoud nodig heeft;
- bijdraagt aan diversiteit in sortiment en leeftijd;
- zo min mogelijk ziektegevoelig is;
- een extra meerwaarde kan hebben in de vorm van ecologische waarde of educatie;
- mede gekozen is door bewoners uit de buurt.

Zieke boom op een minder goede groeiplaats

Gezonde boom op een goede groeiplaats

Hoofdstuk 4 Thema's

Het bomenbeleid is op een aantal thema's gebaseerd, die met de volgende aandachtsgebieden te maken hebben:

- Functies en waarden van bomen
- Ontwerp en inrichting
- Beheer en onderhoud
- Bescherming en handhaving
- Communicatie en voorlichting

Voor elk van deze aandachtsgebieden maakt de gemeente Teylingen keuzes die vormgeven aan het bomenbeleid voor de komende jaren.

4.1 Functies en waarden van bomen

In een gezonde samenleving spelen bomen een onmisbare rol. Ze zijn niet alleen mooi of imposant om te zien, ze zijn ook functioneel en vertegenwoordigen verschillende functies en waarden, zoals:

- ecologische waarde;
- sociale waarde;
- stedenbouwkundige- en ruimtelijke functie;
- milieutechnische functie;
- cultuurhistorische waarde;
- economische waarde.

4.1.1 Ecologische waarde (biodiversiteit)

Voor de ecologische waarde van bomen kunnen we twee aspecten onderscheiden. Enerzijds bieden bomen zelf levensruimte aan planten en dieren. Denk hierbij aan de boom als:

- schuilplaats;
- voedselbron;
- slaapplek;
- overwinteringsplaats;
- zitplaats;
- groeiplaats voor planten, algen en mossen;
- broed- en voortplantingsgelegenheid.

11

Anderzijds kunnen bomen een belangrijk onderdeel zijn van een ecologische verbindingszone of ecologische structuur. Ze dienen bijvoorbeeld als stapsteen tussen gebieden of oriëntatieplek. De ecologische waarde is afhankelijk van het aantal bomen dat bij elkaar geplant wordt. Naarmate er meer bomen bij elkaar staan, neemt het aantal relaties tussen de bomen en overige planten en dieren toe. Daarmee stijgt de ecologische waarde. Deze neemt ook toe als er meerdere (inheemse) soorten bij elkaar worden geplant of als bomen gecombineerd worden met struiken en kruidachtigen.

4.1.2 Sociale waarde

Van oudsher spelen bomen een belangrijke rol voor de mens. Zo werden bepaalde bomen bij tempels geplant of als 'heilige bomen' vereerd. Ook werd er recht gesproken onder een gerechtsboom. Nog steeds hebben bomen een belangrijke functie. Ze bepalen voor een deel de leefbaarheid van de woonomgeving. Mensen voelen zich prettiger in een groene omgeving met bomen. Aangetoond is dat mensen productiever zijn en sneller genezen als zij uitzicht hebben op een groene omgeving. Daarnaast dragen bomen in hoge mate bij aan de natuurbeleving van veel mensen en vooral ook kinderen. We wandelen graag in het bos en op een warme dag picknicken we het liefst in de schaduw van een boom. Ook bieden bomen speelruimte waar kinderen kunnen struinen, klimmen of verstoppertje spelen. Bomen in de stad zijn onmisbaar voor de groenbeleving, de gezondheid en het welzijn.

4.1.3 Stedenbouwkundige en ruimtelijke functie

Solitaire bomen, boomgroepen, bomenrijen en lanen zijn de opvallendste groene bouwstenen van de stad. Bomen kunnen structuren in de stad of het dorp zichtbaarder maken en deze versterken. Ze kunnen routes geleiden en ze bepalen de beleving van de straat. Steden en dorpen danken hun aantrekkingskracht mede aan de (oude) bomen die het dorps- of stadsbeeld versterken.

Bomen bepalen de beleving van de straat

4.1.4 Milieutechnische functie

Bomen spelen een belangrijke rol bij de verbetering van het leefklimaat in de stad. Ze hebben een temperende werking op het klimaat door de combinatie van schaduw, lichte en verdamping. Vooral op plaatsen met veel asfalt, beton en grote muurvlakken is dit effect van bomen groot. Daarnaast leggen bomen met behulp van hun bladmassa fijnstofdeeltjes vast. De fijnstof spoelt na elke regenbui van het blad, waarna opnieuw fijnstof vastgelegd kan worden. Vermindering van de hoeveelheid fijnstof in de lucht heeft een positieve invloed op de volksgezondheid (minder astma). Vooral groot uitgegroeide bomen spelen een hoofdrol als het om de luchtkwaliteit gaat. Een honderd jaar oude boom kan een totale loofoppervlakte van ca. 1000 m² bezitten en daarmee grote hoeveelheden fijnstof afvangen. Om hetzelfde loofoppervlak te bereiken, zijn vele honderden jonge bomen nodig.

4.1.5 Cultuurhistorische waarde

De cultuurhistorische waarde van bomen is gekoppeld aan de plek waar de bomen staan. Vaak is er een relatie tussen bomen en een gebouw of had de boom een bijzondere functie in de gemeenschap. Ook gedenkbomen vertegenwoordigen een cultuurhistorische waarde. Overal in Nederland vinden we kroningsbomen of andere bomen die geplant zijn ter ere van bijzondere gebeurtenissen in het Koninklijk huis.

Amaliaboom in Rusthoffpark

Jubileumboom speeltuinvereniging DVV

4.1.6 Economische waarde

De economische waarde van bomen mag niet onderschat worden. De directe waarde is dan misschien beperkt. De houtopbrengst van stadsbomen is doorgaans verwaarloosbaar en het merendeel van de bomen in de stad eindigt als houtsnippers bij de groenrecycling of voor de opwekking van groene stroom. Een ander deel eindigt als brandhout in de open haard. Het verwerken van het afvalhout tot een hoogwaardig product komt slechts incidenteel voor. De indirecte waarde van bomen is echter bijzonder groot. Ze vertegenwoordigen zelf vaak een fors geïnvesteerd kapitaal, maar de economische waarde zit hem vooral in de volgende aspecten:

- ze verhogen de waarde van onroerend goed (van individueel huis tot bedrijvenpark, buurt en hele gemeente),
- ze verminderen de kosten voor gezondheidszorg (positieve invloed op psychisch vlak en uitnodiging tot sportief recreëren in een groenrijke omgeving),
- ze leggen fijnstof vast,
- ze hebben een positieve invloed op de waterhuishouding,
- ze dempen extremen in temperatuur (isolatie),
- ze verhogen de recreatieve aantrekkelijkheid van een gebied,
- ze dragen bij aan het voedselaanbod en de nestgelegenheid voor bijen waardoor natuurlijke bestuiving wordt bevorderd.

Beleid:

De gemeente Teylingen erkent de functies en waarden van bomen in onze leefomgeving en vindt het belangrijk dat deze functies en waarden behouden blijven. Dit bomenbeleid is erop gericht om de functies en waarden van bomen te behouden en waar mogelijk te versterken. Om dit bereiken:

- krijgen monumentale bomen extra bescherming,
- is bij nieuwe aanplant de locatie en functie bepalend voor de soortkeuze,
- worden groeiplaatsen zodanig ingericht dat de bomen optimaal aan hun functies en waarden kunnen voldoen en kunnen uitgroeien tot volle wasdom,
- is het beheer erop gericht om de functies en waarden van bomen te optimaliseren.

13

4.2 Ontwerp en inrichting

Bij het ontwerp en de inrichting van de openbare ruimte is veel te winnen voor wat betreft efficiëntie, duurzaamheid en draagvlak. Nieuwe bomen moeten worden aangeplant met het oog op de toekomst.

4.2.1 Integraal werken

Het vervangen van bomen gebeurt zoveel mogelijk integraal. Bij het opstellen van de meerjarenplanning worden verschillende disciplines over elkaar heen gelegd. Is er een 'match', dan worden de geplande werkzaamheden zoveel mogelijk gecombineerd uitgevoerd. Dit werkt efficiënter en beperkt overlast voor de inwoners.

Het soort werkzaamheden bepaalt vaak of bomen behouden kunnen worden. Bij een herstelling is dit makkelijker dan bij het vervangen van een riool. Uiteraard is dit afhankelijk van meerdere omstandigheden en vaak maatwerk. Om ervoor te zorgen dat het belang van bomen bij integraal werken voldoende geborgd is, wordt gebruik gemaakt van de procedure 'bomen bij integrale projecten' (zie handboek hst 4.3).

Integrale aanpak geeft de mogelijkheid om nieuwe groeiplaatsen duurzaam in te richten, bijvoorbeeld door bij herinrichting van het wegprofiel de bomen meer boven- en ondergrondse ruimte te geven. In de bijlagen van het 'Handboek Boombeheer' zijn voorbeelden opgenomen voor wegprofielen met duurzame groeiplaatsen voor bomen.

4.2.2 Boomgrootte in relatie tot bovengrondse en ondergrondse groeiruimte

Bomen zijn wat betreft grootte te verdelen in drie categorieën:

- 1^e grootte: bomen >15 meter hoog
- 2^e grootte: bomen 8-15 meter hoog
- 3^e grootte: bomen < 8 meter hoog

Een goed bomenbestand heeft bomen uit alle drie de groottes. Hierbij bepalen de boven- en ondergrondse groeiruimte op de locatie of er grote bomen geplant kunnen worden. Locaties waar grote bomen zich duurzaam kunnen ontwikkelen, zijn in het stedelijk gebied schaars.

Als er ruimte is, kiezen we liever voor één grote boom in plaats van drie kleine. In het verleden zijn bomen geplant die te groot worden voor de plantlocatie. Deze bomen geven nu of in de toekomst overlast. Door de boomgrootte aan te passen aan de groeiplaats wordt dit voorkomen (de juiste boom op de juiste plaats). In het 'Handboek boombeheer' (hst. 2.1) zijn richtlijnen opgenomen waaraan de bovengrondse groeiruimte van bomen moet voldoen.

4.2.3 Duurzaam ingerichte ondergrondse groeiruimte

Bomen groeien het best in open grond. Dergelijke groeiplaatsen bieden de beste mogelijkheden voor een gezonde wortelontwikkeling zonder nadelen van wortelopdruk. Indien per boom voldoende doorwortelbare ruimte aanwezig is, kunnen bomen duurzaam uitgroeien. Wanneer een boom gewenst is en er te weinig ruimte beschikbaar is, zijn er vaak mogelijkheden te creëren door middel van een groeiplaatsinrichting onder de verharding. Een groeiplaatsinrichting onder de verharding kan ook aanvullend op een open-grond situatie worden aangebracht. In het 'Handboek boombeheer' (hst 2.2) zijn normen opgenomen waaraan de ondergrondse groeiruimte moet voldoen.

4.2.4 Inheems / uitheems

Inheemse bomen hebben een grotere ecologische waarde dan uitheemse soorten. Het inheemse sortiment is echter zeer beperkt, waardoor lang niet voor elke stedelijke groeiplaats een optimaal passende inheemse boomsoort beschikbaar is. Ook zijn de groeiplaatsomstandigheden vaak afwijkend (veel verharding, gemiddeld hogere temperaturen en meer droogte) dan de natuurlijke groeiplaatsen van veel inheemse soorten. Uitheemse soorten en cultivars kunnen hierin meerwaarde hebben. Voor het maken van de juiste keuze is de locatie en vooral ook de functie die de beplanting moet vervullen van essentieel belang. Bij enigszins natuurlijke groeiplaatsen in het buitengebied en in groenstroken en -zones, worden waar mogelijk inheemse bomen geplant. In een meer stedelijke omgeving planten we bomen aan die aangepast zijn aan de plaatselijke omstandigheden en geschikt zijn voor de gewenste functie(s).

4.2.5 Diversiteit in sortiment en leeftijd

Diversiteit in bomen bestaat niet alleen uit grootte, maar ook uit vorm, bijvoorbeeld breed uitgroeïend of zuilvormig. Ook eigenschappen als kleur en vorm van blad en bloesem, geur en bloeitijd bepalen de waarde van bomen. Kleurrijk en divers groen draagt bij aan een beter welbevinden van mensen. In participatietrajecten zien we dat inwoners vaak kiezen voor grote diversiteit. Diversiteit in leeftijd is belangrijk voor het duurzaam in stand houden van het bomenbestand. Met bomen van verschillende leeftijden voorkomen we jaren met grote uitval. Dit kan bereikt worden door jaarlijks een bepaald percentage te vervangen. Bovendien is het gunstig omdat we hiermee het budget spreiden.

Diversiteit in bladkleur

Diversiteit in vorm

4.2.6 Duurzaam inkopen

De gemeente Teylingen heeft het convenant duurzaam inkopen ondertekend. Bij alle inkopen en aanbestedingen heeft zij een inspanningsverplichting om duurzaamheidsaspecten te onderzoeken en daar waar mogelijk mee te nemen. Hierbij houden we rekening met de houdbaarheid en duurzaamheid: wat zijn de gevolgen voor het milieu?

Agentschap NL (voorheen SenterNovem) heeft criteria ontwikkeld voor het duurzaam inkopen van groenvoorzieningen. Daarbij is gezocht naar aspecten die significante milieuwinst opleveren, hoewel elke gemeente andere accenten zal leggen. De belangrijkste thema's zijn:

- aandacht voor duurzaamheid en houdbaarheid in de ontwerpfase;
- verwerven van duurzaam plantmateriaal (milieuvriendelijke teelt, genetische kwaliteit en herkomst);
- verantwoord toepassen van meststoffen en bodemverbeters;
- minimale inzet van chemische bestrijdingsmiddelen bij bestrijden van ongewenste kruiden, ziekten en plagen;
- aandacht voor verzamelen en verwerken van groenrestproducten;
- aandacht voor de bodemkwaliteit;
- minder afval van plantcontainers.

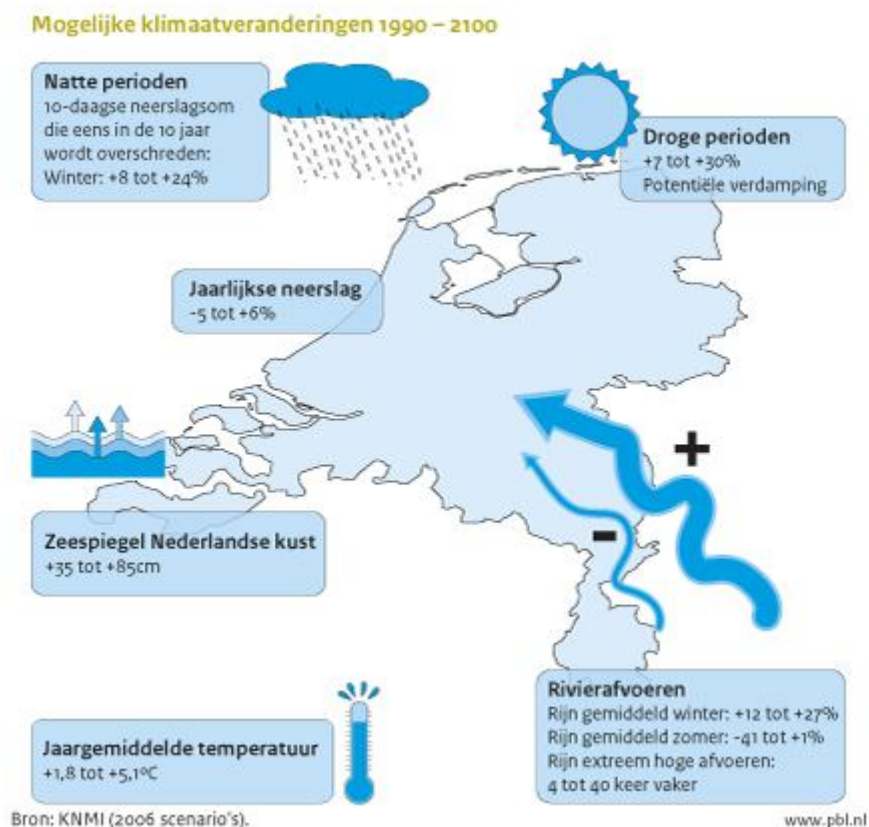

Bomen die worden ingekocht, moeten op milieuvriendelijke wijze geteeld zijn. Van de leveranciers wordt geëist dat zij voldoen aan het keurmerk Milieukeur. Overige criteria zijn terug te vinden op de site van Agentschap NL.

4.2.7 Klimaatverandering

Ons klimaat verandert, de gemiddelde jaartemperatuur loopt op en de zomers worden warmer en droger. Ook krijgen we te maken met extremen, langere droogtes en hevige buien en veranderen de winterhardheidszones. Deze verandering gaat zo snel, dat de natuur zich via de evolutie niet kan aanpassen. We zien dat onze inheemse bomen het steeds lastiger krijgen en dat er nieuwe ziekten en plagen ontstaan. Soorten uit andere klimaten krijgen het hier juist steeds meer naar hun zin. Door de aanplant van klimaatbestendige bomen kunnen we hier op anticiperen (zie lijst voorkeurssoort bomen in de bijlagen van het 'Handboek boombeheer'). Bij deze keuzes kijken we naar de houdbaarheid en houden rekening met de volgende generaties die wellicht met andere klimatologische omstandigheden te maken zullen krijgen.

15

Beleid: Bij de inrichting van de openbare ruimte streeft de gemeente Teylingen naar kwaliteit voor kwantiteit en naar de juiste boom op de juiste plek. Het is daarom belangrijk om bij de inrichting en herinrichting van de openbare ruimte een integrale aanpak te kiezen, waarbij bomen een sterkere positie innemen dan tot op heden gebruikelijk was.

Uitgangspunten hierbij zijn:

- De ondergrondse groeiruimte moet duurzaam zijn ingericht,
- De boomgrootte moet afgestemd zijn op de boven- en ondergrondse groeiruimte,
- Gestreefd wordt naar een zo groot mogelijke diversiteit in sortiment, leeftijd en grootte,
- Waar mogelijk worden inheemse bomen geplant,
- Er worden klimaatbestendige bomen aangeplant,
- Er wordt duurzaam ingekocht.

4.3 Beheer en onderhoud

Als eigenaar van een groot bomenbestand (15.000 stuks) heeft de gemeente een zorgplicht. De eigenaar moet zorgen voor goed beheer. Als de gemeente dit nalaat, kan ze aansprakelijk worden gesteld bij eventuele schade of letsel. Beheer en onderhoud richten zich op een veilige en duurzame instandhouding van het aanwezige bomenbestand. Begeleidingssnoei van jonge bomen, onderhoudssnoei van volwassen bomen en periodieke boomveiligheidscontroles (VTA) met de daaruit voortvloeiende maatregelen worden planmatig uitgevoerd. In het 'Handboek boombeheer' is de essentie van het beheer en onderhoud opgenomen in hst 3.

4.3.1 Boomveiligheidscontrole

Goed beheer kan worden aangetoond door stelselmatig het bomenbestand te schouwen (Visual Tree Assessment) en dit vast te leggen in een rapportage of beheersysteem. De maatregelen die voortkomen uit de schouw moeten binnen een bepaalde termijn worden uitgevoerd. Deze bomenschouw is een kostbare zaak en de gemeente moet zich afvragen of het wel nuttig is om alle 15.000 bomen te schouwen. De mate van risico is afhankelijk van de gevaarzetting van een boom. Een kleine boom zal bij omwaaien minder schade

16

aanrichten dan een grote boom, terwijl een boom langs een drukke verkeersroute meer gevaar kan opleveren dan een boom in het gazon of in een groenstrook. Uitgangspunt is dat bomen die gevaar kunnen opleveren periodiek een VTA ondergaan en dat te allen tijde de maatregelen die daaruit voortkomen worden uitgevoerd. Veiligheid boven alles! Voor het beheren van het bomenbestand, is de VTA een goed instrument. Het arsenaal te schouwen bomen kan worden verminderd om kosten te besparen. De aandacht richt zich dan voornamelijk op de bomen met een redelijke tot hoge gevaarzetting. Bomen met een lage gevaarzetting (zoals knotwilgen, bomen van de 3e grootte in kleine rustige straten, bomen in gazon en groenstroken) worden met een lagere frequentie geschouwd. In 2015 wordt de bomenschouw opnieuw aanbesteed en wordt bepaald welke bomen op welke manier en met welke frequentie worden geschouwd.

4.3.2 Snoei

Om het bomenbestand veilig en duurzaam te beheren, moeten bomen in het stedelijk gebied in de meeste gevallen periodiek gesnoeid worden. Er zijn verschillende redenen om te snoeien. Veiligheid voor de omgeving is de belangrijkste. De VTA-rapportage levert de informatie welke bomen om veiligheidsredenen gesnoeid moeten worden. Verder is de benodigde snoei afhankelijk van de randvoorwaarden vanuit de omgeving, zoals de gevaarzetting en de doorrijhoogte, de levensfase en conditie van de boom. Na aanplant is de snoei in eerste instantie gericht op het verkrijgen van een solide stam met de gewenste takvrije stamlengte en een goed ontwikkelde, blijvende kroon (begeleidingssnoei). Vervolgens is de snoei gericht op het voorkomen van schade en zo goed mogelijk behouden van de boom (onderhoudssnoei). Ook het in stand houden van een gewenste vorm kan reden tot snoeien zijn (vormsnoei, bijvoorbeeld bij leilindes).

Het snoeien van bomen gebeurt door of in opdracht van de medewerkers van de buitendienst. Zij beschikken over de middelen en kennis om dit werk vakkundig uit te voeren. Per boom wordt bepaald wanneer, hoe en wat gesnoeid moet worden. Regelmatig ontvangt de gemeente verzoeken van inwoners om bomen te snoeien. Als er buiten bovengenoemde redenen geen aanleiding is om te snoeien, doen we dit niet. Hinder van bijvoorbeeld bladval, vrucht, schaduw of luizen is geen reden voor snoei, evenmin als schaduwvorming op zonnepanelen.

Snoeiwerkzaamheden door 'eigen dienst'

Bij extreme overlast kunnen bomen worden opgenomen in de overlastprocedure (zie 'Handboek boombeheer' hst 4.1.5).

4.3.3 Bomen en allergie

Diverse boomsoorten, met name windbestuivers als els en berk, produceren pollen die allergische reacties (hooikoorts) kunnen oproepen. De gemeente Teylingen kapt geen bomen vanwege klachten die samenhangen met dergelijke reacties. Hiervoor is gekozen omdat uit wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat het vellen van overlast gevende houtopstanden geen enkel positief effect heeft. Overlast gevende pollen verspreiden zich over meerdere kilometers door middel van wind. Het aantal pollen lokaal in de lucht wordt door kap slechts in zeer beperkte mate verminderd, omdat in de wijde omgeving van Teylingen grote aantallen windbestuivers voorkomen.

Beoordelen 'overlastbomen'

Beleid: De gemeente Teylingen is als eigenaar verantwoordelijk voor het bomenbestand. Systematisch worden de bomen geschouwd en indien nodig worden maatregelen genomen. Het snoeien van bomen gebeurt vakkundig en alleen om boomtechnische redenen. De gemeente is terughoudend met het snoeien van bomen op verzoek van inwoners. Hinder door allergie, schaduw, luizen, vrucht is geen reden om te snoeien. Bij extreme overlast kan gebruik worden gemaakt van de overlastprocedure (maximaal 12 bomen per jaar).

4.4 Bescherming en handhaving

Per boom kunnen de functies erg verschillen en de ene boom heeft meer 'waarde' dan de andere. Dit heeft te maken met verschillende factoren en ook met de vervangbaarheid van een boom. Om bomen met een hoge 'waarde' te onderscheiden van de andere bomen is een nieuwe structuurzonering gemaakt, opgedeeld in categorieën. Aan deze categorieën is een beschermingsniveau (status) gekoppeld. Uitgangspunt is dat bomen met een hogere status meer bescherming hebben bij bijvoorbeeld een herinrichting en/of bij werkzaamheden. Alle nieuwe bomen worden bij aanplant in een categorie ingedeeld.

4.4.1 Categorieën

De structuur is opgedeeld in vier categorieën. In het 'Handboek Boombeheer' is in hst 1.1 een tabel opgenomen waarin systematisch de categorieën en de beschermingsniveaus zijn weergegeven.

Indeling van de categorieën:

Categorie A

Onder deze categorie vallen zowel particuliere als gemeentelijke bomen. De bomen in deze categorie zijn zeer waardevol. Ze geven 'body' aan het bomenbestand en zijn niet zomaar vervangbaar. Om die reden genieten zij extra bescherming. De basis voor de indeling van categorie A is grotendeels gebaseerd op de eeuwenoude wegenstructuur van deze regio. Door de Duin- en Bollenstreek lopen noord-zuid assen. Deze wegen zijn ontstaan op de oude strandwallen en vormen al eeuwen de hoofdstructuur van ons wegennet. Hierlangs staan meestal doorgaande laanstructuren van duurzame bomen (eiken, lindes en beuken). Daarnaast zijn nieuwe ontsluitingswegen en veel groenzones en parken (soms voormalige buitenplaatsen) toegevoegd. Voor de solitaire bomen wordt een inventarisatie gemaakt. Aan de hand van beoordelingscriteria (zie 'Handboek Boombeheer' hst 1.2) is bepaald welke monumentale- en gedenkbomen in deze categorie worden ingedeeld. Alle bomen in categorie A worden weergegeven op de Groene kaart.

Procedure kapvergunning categorie A: voor deze bomen is altijd een 'Omgevingsvergunning vellen' nodig. Deze wordt getoetst aan de APV. Met uitzondering van de gevallen waarbij in verband met de veiligheid Noodkap van toepassing is.

Categorie B

In deze categorie vallen alleen gemeentelijke bomen. Dit zijn alle bomen binnen de gemeente grenzen die niet in categorie A vallen. Bomen met een minimale stamdoorsnede van 20 cm, gemeten op 1.3 m zijn kapvergunningsplichtig. Er zijn echter vijf situaties waarin hiervan wordt afgeweken. Deze zijn:

- Noodkap
- Verkeersveiligheid
- Participatie
- Overlast
- Dode en zieke bomen

18

Procedure kapvergunning categorie B: voor deze bomen (> 20 cm ø op 1.3 m) is een 'Omgevingsvergunning vellen' nodig, behalve in de vijf situaties hierboven.

Categorie C

Onder deze categorie vallen alleen particuliere bomen. Dit zijn alle bomen binnen en buiten de komgrenzen die niet in categorie A vallen.

Procedure kapvergunning categorie C: deze bomen kunnen zonder kapvergunning worden verwijderd.

Categorie D

Dit zijn alle bomen buiten de komgrenzen waarop de Boswet van toepassing is.

Procedure kapvergunning: voor deze bomen is de Boswet van toepassing.

4.4.2 Beschermd dorpsgezicht Warmond

(conform bestemmingsplankaart kom Warmond 2009)

Op grond van lid 7 van art. 20 van het bestemmingsplan voor Warmond is een (omgevings)vergunning vereist voor het uitvoeren van werken/werkzaamheden aan onroerende zaken, waaronder ook bomen.

Voor de bomen van het beschermd dorpsgebied Warmond is de 'Omgevingsvergunning aanleg' van toepassing. Deze aanvragen worden beoordeeld door de monumentencommissie. Zij geven advies op de volgende twee criteria:

- er mag geen onevenredige aantasting plaatsvinden van de waarden van het dorpsgezicht;
- er is vooraf advies ingewonnen bij de gemeentelijke monumentencommissie.

Omdat het onder de 'Omgevingsvergunning aanleg' valt, is een APV-toetsing via de 'Omgevingsvergunning vellen' niet meer nodig (volgens lid 8 van art 20 van het bestemmingsplan voor Warmond). Hiermee wordt een dubbeling voorkomen.

Belanghebbenden kunnen bezwaar indienen binnen zes weken na verzending van de beschikking. De beschikking treedt direct in werking en niet pas als deze onherroepelijk is, zoals de APV kapvergunning. Omdat eenmaal gekapt bomen niet meer te herstellen zijn, wordt bij het afgeven van een 'Omgevingsvergunning aanleg' voor bomen binnen het beschermd dorpsgebied van Warmond een periode van zes weken gehanteerd voordat van de vergunning gebruik mag worden gemaakt.

4.4.3 Bescherming

De beschermingsniveaus, gekoppeld aan de eerder genoemde categorieën, zorgen ervoor dat bepaalde bomen procedureel beter beschermd zijn. Voor categorie A bomen geldt dat voorafgaand aan werkzaamheden in de directe omgeving van de boom in overleg met de groenbeheerder een Bomen Effect Analyse (BEA) wordt opgesteld. Bij categorie B bomen vindt deze bescherming zijn vertaling in een protocol voor boombescherming en de bomenposter van Vereniging Stadswerk Nederland. In het 'Handboek Boombeheer' worden de eisen die aan een BEA worden gesteld uiteengezet (hst 4.2.1) en is het protocol voor boombescherming en de bomenposter opgenomen (hst 4.2.2 en hst 4.2.3).

4.4.4 Herinrichting

Bij een herinrichting kijken we welke status de betrokken bomen hebben. Bomen van categorie A zijn leidend in het ontwerp. Deze bomen hebben een dusdanige waarde dat duurzaam behoud het uitgangspunt is. Tijdens de werkzaamheden worden de beschermingsmaatregelen getroffen die voortvloeien uit de BEA. Verplaatsen van een categorie A boom kan alleen als dit mogelijk is met duurzaam behoud van de boom.

Bij categorie B bomen bepalen het soort werkzaamheden in combinatie met de vitaliteit en toekomstverwachting van de bomen of deze kunnen blijven staan. Bij een herinrichting wordt bij categorie B bomen alleen geïnvesteerd in bomen die een minimale levensverwachting hebben van 10 jaar. Mocht het nieuwe inrichtingsplan het niet mogelijk maken om een boom te behouden, dan wordt onderzocht of deze boom op een andere locatie in het ontwerp terug kan komen. Het verplaatsen van bomen is maatwerk waarbij de kosten en het risico moeten worden afgewogen. Als bomen worden vervangen, dan gaat dit in goed overleg met de direct omwonenden. Dit gebeurt via een inspraakprocedure. Per locatie wordt bekeken welke inspraakprocedure er gevolgd wordt. Ook dit is maatwerk en afhankelijk van de plaatselijke omstandigheden.

19

4.4.5 Overlast

Inwoners die overlast van bomen ondervinden kunnen deze aandragen voor kap. De gemeente moet bepalen of er daadwerkelijk reden voor kap is. Overlast kan objectief meetbaar of aantoonbaar zijn als het bijvoorbeeld gaat om schade door opdruk van wortels of door takken die tegen de gevel van een woning groeien. Veel van de overlast is echter subjectief. Hier komt bij dat de individuele overlast die mensen van bomen kunnen ondervinden, strijdig kan zijn met het algemene belang. Om een goede afweging te kunnen maken tussen het algemene belang en het individuele belang maakt de gemeente gebruik van toetsingscriteria. In deze criteria wordt de waarde die een boom heeft (algemeen belang), afgezet tegen de eventuele individuele overlast die een boom kan geven. Door de waardebepalende factoren en de overlastfactoren zo transparant mogelijk te maken, is een objectieve beoordeling mogelijk. Na toetsing worden per jaar maximaal twaalf overlastbomen verwijderd. Voor de procedure hiervoor zie hst 4.1.5 in het 'Handboek Boombeheer'.

4.4.6 Schade aan bomen

Indien schade aan gemeentelijke bomen wordt toegebracht, wordt deze schade zo veel mogelijk op de veroorzaker verhaald. De schade wordt vastgesteld conform de methode van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB). Zie 'Handboek Boombeheer' hst 4.4

4.4.7 Toezicht

In de uitvoeringsfase is het essentieel dat toezicht gehouden wordt op het naleven van de eisen en randvoorwaarden zoals opgenomen in het bomenprotocol (hst 4.2.2). Bij (zeer) waardevolle bomen is het van belang dat dit toezicht (mede) geschiedt door een European Treeworker, een European Tree technician of iemand met aantoonbare kennis en ervaring. Bij werkzaamheden rondom bomen wordt tijdig de groenbeheerder geïnformeerd.

4.5 Participatie, communicatie en educatie

4.5.1 Burgerparticipatie

Burgerparticipatie bij het boombeheer is niet meer weg te denken binnen de gemeente Teylingen. Inwoners worden actief betrokken bij de keuze van de boomsoort. Bij het vervangen van bomen bepalen we samen met de direct omwonenden welke soort bomen worden teruggeplant. De gemeente maakt hiervoor een selectie met geschikte bomen, meestal keuze uit drie. Zie Hst 5 in het 'Handboek Boombeheer'.

Ook zijn bewoners actief bij het onderhoud van boomspiegels en maakt de gemeente onderhoudsafspraken met inwoners en instanties die een groenstrook willen onderhouden. De bomen blijven dan wel in beheer bij de gemeente. Voor grote participatieprojecten worden overeenkomsten gesloten. Afhankelijk van de middelen en kennis wordt besloten of ook het boombestand in participatie wordt gegeven, zoals in Park Rusthoff.

De gemeente Teylingen heeft als uitgangspunt om beheer van bomen door bewoners toe te staan als dit verantwoord is. Een boom doet er vele jaren over om tot enig formaat te komen. Verkeerd beheer kan blijvende schade veroorzaken. Toch willen we onderzoeken in hoeverre we het beheer van bomen nog meer bij inwoners neer kunnen leggen. Dit zogenaamde eigenaarschap bevordert betrokkenheid bij en verantwoordelijkheid voor de leefomgeving.

Voorbeelden:

- adoptie van bomen, door een school of een bedrijf;
- sponsoring van bomen (bijvoorbeeld een bedrijf verbindt zich aan een boom);
- snoeien van leilindes door bewoners.

In Teylingen zijn al twee 'plukbossen' aangelegd. Deze bomen mogen door de inwoners gebruikt worden om zelf vers fruit te plukken. De aanplant van bomen met eetbare vruchten wordt nog verder gestimuleerd.

20

Welkom

in het Plukbos Componistenlaan

Op initiatief van de Betrokken Voorhouders zijn hier in november 2012, zes fruitbomen en een walnotenboom geplant.

De gemeente Teylingen en Fonds 1818 maakten deze boomgaard verder mogelijk.

Welk fruit groeit hier?

De fruitbomen in dit plantsoen zijn oude hoogstamrassen. Tot 1950 stond ons land er vol mee. Daarna zijn ze vervangen door laagstamfruit dat gemakkelijker te plukken is. Het fruit van vroeger smaakt bijzonder goed. U kunt het hier proeven.

Probeer de **Notarisappel (nr 1)** maar, of de **Rode Boskoop (nr 2)**. Ook de **Opal-pruim (nr 3)** en de **Victoria (nr 4)** smaken heerlijk. Oude kersenrassen zijn de **Mierlose Zwarte (nr 5)** en de **Hedelfinger Riesenkirische (nr 6)**.

De **notelaar (nr 7)** is niet alleen mooi, maar geeft ook een rijke walnotenogst.

Eet smakelijk!

Niet alleen wij profiteren van het plukbos, maar ook vogels en insecten. Bewonder de prachtige bloesems in het voorjaar. Trek in een sappige pruim, een fris appeltje of een handje kersen? Kersen en pruimen zijn rijp in juli, appels in september en walnoten vanaf half september. Plukken maar! Doe het voorzichtig, zodat de takken niet beschadigen. En ... graag bescheiden, zodat ook anderen kunnen genieten.

Meer info over dit Plukbos en de bomen. Download deze app!

1 NOTARISAPPEL (APPEL)
2 RODE BOSKOOP (APPEL)
3 OPAL (PRUIM)
4 VICTORIA (PRUIM)
5 MIERLOSE ZWARTE (KERSE)
6 HEDELFINGER RIESENKIRSCH (KERSE)
7 DE NOTELAAR (WALNOTEN)

HOE WERKT LAYAR?

- 1 Installeer LAYAR APP op jouw smartphone voor iPhone of Android.
- 2 Open de LAYAR APP en druk op "Tap to view" en ontdek de mogelijkheden met extra Layer content.

4.5.2 Communicatie

Door inwoners regelmatig te informeren, worden zij zich meer bewust van wat er nodig is om een kwalitatief hoogwaardig bomenbestand in stand te houden. Door uit te leggen waarom werkzaamheden wel of juist niet worden gedaan, kweken we begrip. Dit kan door de gemeentelijke website actueel te houden, regelmatig stukjes te plaatsen in het plaatselijke nieuwsblad en omwonenden te informeren als er in de buurt werkzaamheden plaatsvinden aan bomen. Verder wordt onderzocht welke communicatiemiddelen kunnen worden ingezet voor een beter contact met de inwoners.

GVOP is een afkorting voor Gemeenschappelijke Voorziening Officiële Publicaties. Met de GVOP kunnen gemeenten, provincies en waterschappen hun regelgeving bekendmaken in een eigen elektronisch blad. Inwoners die zich aanmelden, worden automatisch geïnformeerd over bepaalde publicaties van bijvoorbeeld hun gemeente. Deze informatie kan worden afgestemd op soort publicatie en locatie, bijvoorbeeld alle omgevingsvergunningen 'kappen' binnen een straal van een kilometer van zijn huis. Op dit moment maakt de gemeente Teylingen nog geen gebruik van deze service. Het ligt in de verwachting dat dit voor 2015 wel zo is en de inwoners van Teylingen hier gebruik van kunnen maken.

4.5.3 Educatie

De gemeente heeft een taak om het belang van bomen te benadrukken. Educatie is hiervoor een prima middel. Zo wordt elk jaar de boomfeestdag georganiseerd: er worden lespakketten uitgedeeld en op de scholen wordt aandacht besteed aan groen en bomen. Samen met de leerlingen worden er bomen geplant. Om het belang van bomen nog meer onder de aandacht te brengen kan een verkiezing 'boom van het jaar' of mooiste boom van Teylingen worden georganiseerd.

Het belang van bomen is niet voor iedereen vanzelfsprekend. In particuliere tuinen zien we steeds minder ruimte voor groen/bomen. Een actie om het planten van bomen in particuliere tuinen te promoten (bijvoorbeeld bij nieuwe inwoners) kan bijdragen aan een boomrijker Teylingen.

Boomfeestdag 2013 in de Krusemanstraat te Warmond

Beleid

De laatste jaren krijgt participatie in het boombeheer steeds meer vorm. Door het opstellen van een uitvoeringsplan boomparticipatie voor de komende jaren kunnen we dit verder stimuleren. Communicatie en educatie zijn prima middelen die we blijven gebruiken om bomen onder de aandacht van onze inwoners te brengen.

Hoofdstuk 5 Uitvoering

5.1 Financiën

Voor het vervangen van bomen is er een vervangingsbudget, grootboeknummer 6560305/33311. Dit budget is hoofdzakelijk voor het vervangen van bomen, maar wordt ook gebruikt voor financiering van het bomenfonds, onderzoek en groeiplaatsverbetering.

In dit budget zijn de volgende bedragen beschikbaar:

2014	€ 60.000,-
2015	€ 90.000,-
Vanaf 2016 (structureel)	€ 120.000,-

De vervangingskosten van een boom kunnen erg verschillen. Met name de groeiplaatsinrichting is bepalend. De vervangingskosten van bomen in gazon en plantsoen zijn gemiddeld € 500,-

Bij een groeiplaats in verharding, waarbij een aanzienlijk aantal m³ grond moet worden uitgewisseld, lopen de kosten per boom op tot gemiddeld € 1000,-.

De omlooptijd van een boom is per boom verschillend en afhankelijk van meerdere factoren zoals:

- duurzaamheidsklasse van de boom (een sierkers wordt ongeveer 40 jaar, een eik kan wel 300 jaar oud worden.)
- groeiplaats (een goede groeiplaats biedt een boom voldoende ruimte en kan de omlooptijd van een boom aanzienlijk verlengen)

Gemiddeld is de omlooptijd voor bomen in het stedelijke milieu 40 jaar. Met het beschikbare budget kunnen we in Teylingen gemiddeld 180 bomen per jaar vervangen. Dit betekent dat de omlooptijd langer dan 40 jaar moet zijn. Deze kunnen we verlengen door het nieuwe bomenbeleid toe te passen en de volgende uitgangspunten te hanteren:

Kwaliteit voor kwantiteit door toepassing van De juiste boom op de juiste plaats.

Nieuw beleid waarmee we de omlooptijd van bomen verlengen:

- Bij de aanplant van nieuwe bomen zijn de locatie en functie bepalend.
- Investeren in groeiplaats (bodemverbetering), zodat een nieuwe boom voldoende ruimte en voeding heeft om tot volle wasdom uit te groeien. Hiermee voorkomen we ook wortelopdruk.
- Bij onvoldoende ondergrondse groeiruimte, bijvoorbeeld door de aanwezigheid van kabels en leidingen, wordt gekozen voor een kleine boom of soms helemaal geen boom.
- De bovengrondse ruimte bepaalt de boomsoort en dus de uiteindelijke grootte van de boom.
- Bij onvoldoende ruimte wordt er een kleine boom of soms helemaal geen boom geplant. Hiermee voorkomen we snoeiwerkzaamheden, overlast of voortijdige verwijdering van de boom.
- We kiezen voor de juiste boom op de juiste plek en planten dus bomen die geschikt zijn voor de plaatselijke omstandigheden. Zo planten we eiken en beuken op hoge, droge zandgrond en elzen en wilgen op lage, natte veengrond.
- Bomen die overlast kunnen geven, planten we op plekken waar ze geen hinder veroorzaken.
- Op stedelijke groeiplaatsen worden bomen geplant die hiertegen bestand zijn (klimaatbestendige bomen).

- We willen het aantal boomsoorten vergroten. Hiermee bereiken we een grotere diversiteit, voorkomen we monoculturen en is het bomenbestand beter bestand tegen plagen en ziekten.
- Betere bescherming. Hiermee voorkomen we het vroegtijdig vervangen van bomen als gevolg van schade door werkzaamheden. Monumentale bomen zijn bepalend bij renovaties/herinrichtingen en kunnen hierdoor behouden blijven.
- Participatie/communicatie/educatie. Door inwoners te betrekken bij het boombeheer, wordt het belang van bomen bij inwoners vergroot en komen er minder verzoeken om bomen te verwijderen.

Door deze acties/maatregelen verlengen we de omlooptijd van ons bomenbestand. De bomen gaan langer mee, geven minder overlast en de onderhoudswerkzaamheden verminderen. Op termijn wordt de kwaliteit van het bomenbestand steeds beter en zullen de vervangingskosten afnemen. De meeste maatregelen zijn van toepassing bij aanplant van nieuwe bomen. Het effect zal pas na meerdere jaren waarneembaar zijn. Tot die tijd is het beschikbare budget bepalend voor het aantal te vervangen bomen per jaar.

Na vijf jaar zullen we evalueren of het gewenste effect is bereikt. Mocht dit niet zo zijn, dan kunnen we ervoor kiezen om:

- door budgetverhoging alsnog het gewenste beeld te behalen;
- het gewenste niveau bij te stellen;
- het gewenste niveau later te bereiken.

5.1.1 Bomenfonds

Omdat particuliere monumentale bomen een grote meerwaarde hebben voor de gemeenschap, stelt de gemeente een beperkte bijdrage (€ 5000,-) beschikbaar voor inspectie en onderhoud.

Particuliere eigenaren kunnen hier aanspraak op doen onder de volgende voorwaarden:

- Betreffende boom staat op de lijst monumentale bomen (categorie A),
- Onderhoudskosten aan de boom moeten kunnen worden aangetoond met een factuur,
- Er wordt per particulier maximaal 1 keer in de 5 jaar een bijdrage gegeven,
- De maximale bijdrage per boom is € 250,-
- De maximale bijdrage per perceel met meerdere bomen is € 750,-
- Er wordt maximaal € 5000,- per jaar uitgeven. Bij meerdere aanvragen waarbij het budget wordt overschreven, bepaalt het tijdstip van aanvraag de toekenning: wie het eerste komt...

23

Het budget voor het bomenfonds komt uit het grootboeknummer boombeheer 6560305/33311.

5.2 Uitvoeringsplan

5.2.1 Lijst vervangen van bomen

Het uitvoeringsplan vervangen van bomen is indicatief en afhankelijk van integrale projecten, beschikbaar budget en prioriteiten.

Periode 2015-2018

	<u>Locatie</u>	<u>Wat</u>	<u>Reden</u>
2015			
	• Ganzenwei-Kloosterwei (W)	vervangen bomen	herinrichting
	• Horsten (S)	vervangen bomen	einde levensduur
	o Frankenhorst		
	o Friezenhorst		
	o Angelenhorst		
	o Saksenhorst		
2016			
	• St. Antoniuslaan (S)	vervangen bomen	herinrichting
	• Dr. Visserlaan (S)	vervangen bomen	herinrichting
	• Phlippostraat (S)	vervangen bomen	integraal project
	• Essenlaan/Platanenlaan (S)	aanpak bomenoverlast	
	• Platanenlaan (S)	aanpak bomenoverlast	
2017			
	• Kagervoorde (S)	aanpak bomenoverlast	
	• Kievitspark (V)	vervangen bomen	integraal project
	• Concordiastraat (S)	vervangen bomen	einde levensduur
	• Teijlingerlaan (S)	vervangen bomen	einde levensduur
	• Sportlaan, (V)	vervangen bomen	einde levensduur
2018			
	• Beatrixstraat (W)	vervangen bomen	einde levensduur
	• Nicolaas Damesstraat (S)	vervangen bomen	einde levensduur
	• Sweilandstraat (W)	vervangen bomen	integraal project
	• Beatrixstraat (S)	vervangen bomen	einde levensduur
	• Wilhelminalaan (S)	vervangen bomen	einde levensduur

24

Frank van Borselenstraat, Sassenheim

5.2.2 Uitvoeringplan boomparticipatie

- Stimuleren boombeheer door derden

Samen met de afdeling communicatie en de wijkregisseur worden projecten opgestart om het beheer door inwoners, instanties, bedrijven en scholen te stimuleren. Bijvoorbeeld het onderhoud van boomspiegels door omwonenden en de adoptie van een boom door een bedrijf, instantie of school. Hiervoor worden ook spelregels opgesteld.

- Ondersteunen initiatieven

Initiatieven op het gebied van bomen worden ondersteund. Bijvoorbeeld bij de aanleg van 'plukbossen' of groene schoolpleinen. Dit kan door het geven van advies en het beschikbaar stellen van ruimte en/of bomen.

- Hergebruik vrijgekomen hout

Bij snoei of het kappen van bomen kan worden bekeken of het vrijgekomen hout hergebruikt kan worden. Dit kan in samenwerking met kunstenaars, scholen, vrijwilligers of door de buitendienst.

- o Vrijgekomen hout kan hergebruikt worden bij de inrichting van een speellocatie, door gebruik te maken van wilgentenen en/of boomstammen.
- o In samenwerking met kunstenaars kan vrijgekomen hout gebruikt worden voor kunstobjecten die weer een plaats in de omgeving krijgen. Bijvoorbeeld het omvormen van een boomstam tot een bankje of kunstobject.

- Educatie extern

- o Boomfeestdag

Het jaarlijks organiseren van een educatief programma waarbij diverse scholen, instanties en groepen uit de samenleving worden betrokken bij het belang van bomen (in samenwerking met afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling).

- o Boomverkiezing

Organisatie van een verkiezing 'boom van het jaar' of mooiste boom van Teylingen.

- o Voorlichting belang van bomen

Voorlichtingsprogramma of folder die de aanplant en het belang van bomen bij nieuwe inwoners promoot.

- Educatie intern

- o Natuurlijker boombeheer

- Maken van takkenrillen van vrijgekomen snoeihout. Dit alleen op plekken waar genoeg ruimte is en weinig kans op vandalisme. Het laten staan van boomskeletten die dienst kunnen doen als 'spechtenboom'. Dit alleen op plekken waar ze geen gevaar vormen.

- Hergebruik van vrijgekomen hout door de buitendienst.

Bijvoorbeeld voor het maken van afzethekjes en planken.

- Aanplant van bomen met lage vertakking die op termijn dienst kunnen doen als 'klimboom'.

- Waar mogelijk scheve bomen laten staan en omgevallen bomen laten liggen zodat hier nieuwe biotopen ontstaan.

- o Kennis

- Opleiden van de medewerkers van de buitendienst, zodat zij meer kennis van bomen hebben. Hiermee kunnen zij het boombeheer op een nog betere manier uitvoeren en inwoners correct informeren.

25

5.2.4 Actielijst team Beheer

- Inventarisatie categorie A bomen
- Opstellen 'Groene kaart'
- Opnieuw aanbesteden VTA
- Verbeteren publicatie omgevingsvergunning 'Kappen'

Hoofdstuk 6 Tot slot

Het nieuwe bomenbeleid is gebaseerd op de visie naar het jaar 2050. Wanneer blijkt dat de ideeën over boombeleid veranderen of dat door andere oorzaken het boombeleid niet meer actueel is, dan moet het beleid worden aangepast of herschreven. Om te kunnen nagaan of het nieuw boombeleid functioneert en voldoet aan onze verwachtingen, zullen we het na vijf jaar evalueren. Om dit te kunnen toetsen, stellen we nu een aantal resultaten vast.

Wanneer is het nieuwe beleid geslaagd?

Houdbaarheid en duurzaamheid maken onderdeel uit van het nieuwe beleid. Tenslotte planten we nu de bomen voor volgende generaties. De vervangingstijd bij bomen ligt gemiddeld op 40 jaar. Dit betekent dat de gevolgen van een nieuw beleid zeer geleidelijk merkbaar zijn. We willen immers geen kaalslag, maar een geleidelijke vervanging, zodat er een variatie in de leeftijdsopbouw is. De beperkte financiële middelen spelen hier ook een rol in. Toch kunnen we ook op korte termijn resultaten bereiken. De resultaten van het nieuwe beleid zijn daarom verdeeld in effecten op korte termijn en effecten op langer termijn.

Effecten op langere termijn (eerste resultaten merkbaar na 5 jaar):

- de kwaliteit van het bomenbestand is verbeterd;
- het aantal overlast bomen is verminderd;
- de onderhoudskosten van bomen zijn gedaald;
- een grotere diversiteit in soort, leeftijd en grootte;
- meer groenbeleving in de buitenruimte;
- een grotere biodiversiteit;
- minder ziekten en plagen;
- meer klimaatbestendige bomen.

Effecten op de korte termijn (resultaten bereikt binnen 2 jaar):

- betere publicatie rondom het kapvergunningstelsel;
- meer communicatie over boomonderhoud en boombeheer;
- meer betrokkenheid van inwoners bij boomp participatie (herinrichting en onderhoud);
- nieuwe bomen worden alleen geplaatst met voldoende boven- en ondergrondse ruimte;
- nieuwe bomen worden samen met direct omwonenden bepaald;
- monumentale bomen zijn beter beschermd;
- minder waardevolle bomen kunnen makkelijker worden vervangen;
- overlast bomen worden beperkt weggehaald;
- minder schade bij werkzaamheden rondom bomen;
- beter toezicht bij werkzaamheden rondom bomen;
- bij ontwerp en nieuwbouw wordt rekening gehouden met het nieuwe boombeleid;
- bij integrale projecten wordt zoveel mogelijk rekening gehouden met de bomen;
- eigen maken van het nieuwe beleid in de organisatie.

De evaluatie van het nieuwe boombeleid vindt plaats in 2020.

Kans van slagen

Het nieuwe boombeleid heeft alleen kans van slagen als het beleid door de gehele organisatie gedragen wordt. Als het boombeleid in een groter kader wordt geplaatst, is de effectiviteit veel groter. Het nieuwe boombeleid moet worden opgenomen in:

- Programma van Eisen voor nieuwbouw (PVE)
- Het nieuwe Groenbeleid
- Beleid Integraal Beheer

Handboek Boombeheer

Het nieuwe boombeleid is gemaakt vanuit boomtechnisch oogpunt. De openbare ruimte wordt echter ingericht en gebruikt door verschillende disciplines. In de praktijk zal blijken dat de wensen vanuit het boombeheer kunnen botsen met andere belangen, zoals verkeer, parkeren en kabels & leidingen. Hiervan zijn we ons bewust. Uitgangspunt is om binnen de aanwezige mogelijkheden de omstandigheden voor de bomen zo optimaal mogelijk te maken. Omdat dit niet altijd mogelijk is, gaat het Handboek Boombeheer niet uit van eisen, maar van richtlijnen.

Het boombeleid wordt vastgesteld en is een document dat is verankerd in de organisatie. Het geeft aan hoe we denken over onze bomen en hoe we ermee omgaan. Het handboek Boombeheer geeft richtlijnen en praktische tools om dit te bereiken. Dit is een 'levend document' en wordt indien nodig aangepast en aangevuld.

